

ЛІТЕРАТУРА

1. Стельмах І. М. Методика викладання народної хореографії у педагогічних ЗВО. Кропивницький: Екслібрис, 2018. 168 с.
2. Хореографічне мистецтво України: історія та сучасність / за ред. В. М. Рижова. К.: Музична Україна, 2015. 312 с.
3. Черкашина-Губаренко, М. Л. Українське сценічне мистецтво в контексті культури ХХ–ХХІ ст. Харків: Акта, 2020. 224 с.
4. Концепція розвитку хореографічної освіти в Україні до 2030 року // Міністерство культури та інформаційної політики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mkp.gov.ua/> (дата звернення: 18.05.2025).

Ангеліна ЯРЕМІЙ,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти спеціальності 024 Хореографія
факультету мистецтв,
ТНПУ імені В. Гнатюка
Науковий керівник – Людмила ЩУР,
доцент кафедри музикознавства та методики
музичного мистецтва ТНПУ імені В. Гнатюка,
кандидат мистецтвознавства, доцент
Тернопіль, Україна
luckinesslyudmyla@tnpu.edu.ua

Angelina YAREMIY,
Undergraduate Student of the First (Bachelor's) Level
of Higher Education, Specialty 024 Choreography,
Faculty of Arts, art Ternopil National
Pedagogical School Volodymyr Hnatyuk University
Scientific supervisor – Lyudmila SCHUR,
Associate Professor of the Department of Musicology
and methods of musical art Ternopil National
Pedagogical School Volodymyr Hnatyuk University
Candidate of Art History, Associate Professor
Ternopil, Ukraine
luckinesslyudmyla@tnpu.edu.ua

ТВОРЧИЙ СТИЛЬ ПАВЛА ВІРСЬКОГО: СИНТЕЗ НАРОДНОГО ТА КЛАСИЧНОГО

PAVL VIRSKI'S CREATIVE STYLE:

A SYNTHESIS OF THE FOLK AND THE CLASSICAL

Постать Павла Павловича Вірського (1905–1975) є однією з ключових у розвитку українського сценічного танцю ХХ століття. Як хореограф, балетмейстер і педагог, він не лише створив нову естетику сценічного народного танцю, а й заклав засади цілого напрямку в українському хореографічному мистецтві. Центральною особливістю творчості Вірського був синтез традиційного

українського народного танцю з елементами академічного балету, що забезпечив йому широку сценічну виразність і естетичну новизну. Метою даних тез є аналіз творчого стилю Павла Вірського крізь призму поєднання фольклорного та класичного в його постановках, методології та естетичній концепції.

Творчість Павла Вірського формувалася на перетині кількох впливів: українського фольклору, академічного балету, а також європейських тенденцій сценічного мистецтва 1930–1970-х років. Його базова хореографічна освіта – навчання у Київському музично-драматичному – заклала фундамент класичної техніки, яка згодом органічно інтегрувалася у фольклорну стилістику його постановок.

У своїй творчості Вірський не просто репрезентував народний танець на сцені, а трансформував його у художньо узагальнену форму, здатну передати колективну емоцію, драматургію та епічність. Водночас він зберігав зв'язок із фольклорною основою, знаходячи глибинні семіотичні коди руху, ритму та образу.

Фольклорний танець для Вірського був не лише джерелом рухів, а й системою мислення. У його постановках спостерігається глибока етнографічна обізнаність: використання справжніх регіональних танцювальних мотивів (гуцульський, полтавський, волинський танець тощо), збереження автентичної ритміки, локальної пластики, типажів костюмів.

Водночас народний танець у Вірського – це не реконструкція, а стилізація. Він структурує матеріал у відповідності до вимог сценічного жанру: надає композиційної цілісності, розширює технічний діапазон, впроваджує симетрію, повторюваність, канонічність. Таким чином, народне у Вірського – це не музейний артефакт, а живий пластичний текст, перекладений мовою сцени.

Вірський активно інтегрував у свої постановки техніку класичного танцю: високі стрибки, оберти, елементи партеру, академічну підготовку корпусу. Водночас ці технічні прийоми не порушують фольклорної стилістики, а посилюють її динамічну і виразну силу.

Показовим є приклад його легендарного номеру «Гопак», де класичні стрибки (*grand jeté*, *entrechat*, *tours en l'air*) органічно поєднуються з характерними козацькими рухами, притаманними народному танцю. Такий підхід створює ефект героїчної сили, святковості, масовості – образи, які відповідали естетичному ідеалу тогочасної доби.

Характерною рисою Вірського є вміння мислити великими ансамблевими структурами. Його хореографія вибудовується як динамічний візуальний потік: зміна композицій, ритмічне чергування груп, контрасти у темпі та пластичності. У цьому виявляється не лише сценічна майстерність, а й глибоке розуміння функції танцю як колективного висловлювання.

У номері «Ми з України» Вірський демонструє танець як візуальну метафору єдності, гідності, сили народу. Масова сцена тут не втрачає пластичної чіткості завдяки чітко вибудованій режисурі руху, що є своєрідним хореографічним монтажем.

Творчий стиль Павла Вірського утворює унікальний феномен сценічного народного танцю, який став основою для подальших хореографічних практик в Україні та поза її межами. Створений ним Національний заслужений академічний ансамбль танцю України імені Павла Вірського і сьогодні репрезентує ідеї високого художнього стандарту, емоційної сили та національного характеру.

Його підхід до синтезу – це не механічне додавання стилів, а глибоко продумана система, в якій народне є джерелом сенсу, а класичне – засобом його підсилення. Вплив Вірського простежується у творчості багатьох послідовників: Михайла Вантуха, Анатолія Шекери, Григорія Чапкіса, а також у постановках поза межами України.

Отже, Павло Вірський створив хореографічну мову, яка поєднує емоційну глибину народного танцю з естетикою академічного мистецтва. Його творчість є прикладом гармонійного синтезу традиційного і професійного, етнічного та універсального, що дозволило піднести український танець до рівня сценічного мистецтва світового значення. Вірський не лише зберіг, а й трансформував культурну пам'ять свого народу, надаючи їй нового звучання в епоху модернізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк О. О. Танцювальне мистецтво України: історія, теорія, практика. Київ: Музична Україна, 2010. 288 с.
2. Климчук І. С. Формування мистецької школи та традиції Павла Вірського у Державному ансамблі танцю УРСР. // Танцювальні студії. 2020. Т. 3, № 2. С. 124–131. dancestudios.knukim.edu.ua+1ResearchGate+1 (дата звернення 08.02.2025).
3. Козинко Л. Л. Архетипи української культури в балетмейстерській спадщині Павла Вірського. // Танцювальні студії. 2023. Т. 6, № 1. С. 8–19. dancestudios.knukim.edu.ua (дата звернення 18.03.2025).
4. Шевченко Г. І. Постать Павла Вірського в контексті розвитку українського танцю // Музичне мистецтво і культура. 2015. Вип. 21. С. 98–104.

